

Suomen Permakulttuuriyhdistys

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta

Asia: VNS 1/2026: Lausunto Ruokapoliittiseen selontekoon

Kiitämme Eduskunnan tulevaisuusvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto Ruokapoliittiseen selontekoon kansallisesta ruokastrategiasta. Keskitymme lausunnossamme pyynnön mukaisesti maan kasvukuntoon ja mikroviljelyn käsitteeseen ja laajemmin niihin liittyviin suosituksiin, taustoittaen niitä Suomen permakulttuuriyhdistyksen näkökulmasta.

Tausta

Suomen permakulttuuriyhdistys edistää kestäväää elämäntapaa ja yhteiskuntaa permakulttuuriseen ajattelutapaan pohjautuen. Permakulttuuria hyödyntämällä kehitetään kestäviä järjestelmiä, jotka täyttävät yhtä lailla yksittäisen ihmisen, ihmisyhteisöjen kuin luonnonkin tarpeita lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Kestävyyteen liittyvät muun muassa irtaantumisen fossiilitaloudesta myös maataloudessa, luonnon ja luonnonvarojen uudistaminen ja resilienssi.

Permakulttuurin ytimessä on kolme eettistä periaatetta, jotka permakulttuurissa aina huomioidaan:

- huolenpito maasta (luonnosta) – pidetään huolta maasta, metsästä, vedestä, ilmasta ja elollisista olennoista ja tunnustetaan luonnon itseisarvo
- huolenpito ihmisistä – pidetään huolta itsestä, läheisistä ja yhteisöistä paikallisesti ja globaalisti
- reilu jako – kulutuksen tasapainottaminen suhteessa ekologiseen kestävyyteen ja tulevien sukupolvien tarpeisiin sekä ylijäämän palauttaminen kiertoon.

Permakulttuurisuunnittelu perustuu joukkoon yleisiä suunnitteluperiaatteita, joita noudattamalla kyetään luomaan järjestelmiä, jotka ovat tuottoisia ja itse itseään uusintavia, ja jotka kykenevät paremmin sopeutumaan ympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Maan kasvukunto

Maan kasvukunto on ruokajärjestelmämme kestävyden ja resilienssin kannalta keskeisin tekijä. Kuitenkin maan kasvukuntoa on viimeiset vuosikymmenet järjestelmällisesti tuhottu ja sotien jälkeisen rakennemuutoksen ja tehomaa- ja metsämaatalouden myötä Suomen peltojen ruokamultakerroksesta on menetetty merkittävä osa – kriittisimmillä viljelyalueilla humuskato on

ollut jopa lähes puolet alkuperäisestä. (Kivennäismailla muutos vastaa noin 220 kg suuruista hiilivaraston hävikkiä hehtaarilta vuodessa.)^[1] FAO:n mukaan 33 % maapallon maista on jo degradoitunut, ja yli 90 % saattaa olla uhattuna vuoteen 2050 mennessä ^[2].

Viime kädessä maan kasvukunnon menettäminen johtuu maatalouden siirtymisestä osaksi fossiilitaloutta, eli maatalouden kemikalisoitumisesta, koneellistumisesta ja teollistumisesta. Halpa energia on mahdollistanut sanan "tehokkuus" merkityksen muuttumisen tarkoittamaan ruokayksikön tuottamista käytettyä ihmistyötuntia kohti huolimatta energian ja muiden resurssien käytön valtavasta tehottomuudesta. Maata kynnetään ja muokataan yhä useammin ja voimakkaammin yhä raskaammilla koneilla. Fossiilitalouteen perustuvat keinolannoitteet, torjunta-aineet ja polttoaineet ovat mahdollistaneet siirtymän yksipuoliseen viljelyyn ja monokulttuureihin sekä kasvintuotannon ja kotieläintalouden eriytymiseen ja monimutkaisten keskinäisriippuvuuspolkujen syntymiseen sekä arvoketjujen pilkkomiseen (erikoistumiseen). Maan rakenteen ja elävyyden heikennyttyä on otettu käyttöön yhä isompia koneita ja lopulta eroosio pääsee tuhoamaan elävän maan lopullisesti.

Tilanne ei ratkaisevasti parane näennäisratkaisuilla, kuten suorakylvöllä, suojavyöhykkeillä tai rengaspaineita vähentämällä, puuttumatta systeemitason virheisiin, joista suurin on riippuvuus fossiilitaloudesta ja sen mahdollistamasta viljelyjärjestelmästä, jossa kestävyyskysymykset voidaan sivuuttaa energiankäyttöä lisäämällä. Luomu, uudistava viljely ja agroekologia ovat askeleita oikeaan suuntaan, mutta eivät välttämättä riittäviä, sillä riippuvuus fossiilitaloudesta säilyy raskaan maatalousteknologian käytön myötä.

Todellinen siirtymä kestäväan ruokajärjestelmään ja maatalouteen edellyttää tuotannon tehokkuusvaatimuksen vähentämistä (mitattuna ihmistyönä ruokayksikköä kohden) ja todellisen energia- ja resurssitehokkuuden lisäämistä. Keinoina tähän ovat mm siirtyminen monivuotisiin viljelyjärjestelmiin, joita edustavat syötävät metsäpuutarhat ja peltometsäviljely yhdistettynä pitkäaikaisiin laidunnusjärjestelmiin. Samalla yksimahaisten kotieläinten tuotantoa ja yksivuotisten rehuksien käyttöä eläimille tulisi dramaattisesti vähentää, koska ne käyttävät ihmisille käyttökelpoista ruokaa. Eläintuotannossa tulisi suosia monivuotisia nurmia, luonnonlaitumia ja perinnebiotooppeja, jotka kaikki sitovat hiiltä. Yksivuotisia viljelykasveja tulisi tuottaa ihmisravinnoksi intensiivisissä pienimuotoisissa viljelyjärjestelmissä, joiden sivuvirtoja voidaan hyödyntää eläintuotannossa. Koko ruokaketjun tulisi perustua paikallisiin resursseihin ja tuotantoon ja olla mahdollisimman riippumaton tuontipanoksista ja globaaleista arvoketjuista. Tämä pitää sisällään myös puutarhakasvien kotimaisen siementuotannon, joka on käytännössä estetty lainsäädännöllä. Ruokaturvaa ei ole ilman siemenomavaraisuutta.

Mikroviljely

Mikroviljely ei mielestämme ole vakiintunut käsite. Se tarkoittanee viljelyä pienellä pinta-alalla - kertomatta viljelyalan kokoa. Mielestämme ei ole selvää, tuoko mikroviljely käsitteenä keskusteluun mitään uutta suhteessa kotitarveviljelyn ja pienviljelyn käsitteisiin. Pienessä mittakaavassa voidaan pitää myös tuotantoeläimiä. Toisaalta pelkkä tuotannon mittakaava ei suoraan kuvaa viljelyn kestävyyttä tai merkitystä ruokajärjestelmälle. Tällä hetkellä suurin osa hyvin pienimuotoisesta viljelystä on kotitarveviljelyä omaan tarpeeseen, ei-kaupallisesti. Rappen

ym.^[3] selvityksen mukaan 30 % kaupunkiväestöstä ja 70 % maaseutuväestöstä harrastaa puutarhanviljelyä. Myös eläimiä pidetään kotitarvetuotantoa varten. Kotitarviljelyä voidaan harjoittaa omilla pihilla, palsta- tai siirtolapuutarhaviljelynä tai laatikkoviljelynä urbaanissa ympäristössä tai jopa parvekkeilla tai katoilla. Uudempia pienimuotoisen viljelyn muotoja ovat erityyppiset yhteisöviljelymuodot, joissa yhteisön kuluttajajäsenet ovat osittain tai kokonaan vastuussa viljelystä.

Pienet ja monimuotoiset viljelmät voivat olla tuottavampia pinta-alaan ja ulkopuolisten panosten käyttöön suhteutettuna kuin nykyinen vallitseva ”tehotuotanto”. Tehokkuutta ja tuottavuutta tuleekin tarkastella useiden näkökulmien ja mahdollisten skenaarioiden kautta, ei tuotantopanosten ja lopputuotteiden nykyisten hintasuhteiden pohjalta, jotka ovat keinotekoisia (mm ulkoisvaikutuksia ei huomioida). Juuri tästä syystä tuleekin aktiivisesti etsiä uusia ja monipuolisia tapoja hyödyntää aiempaa enemmän ihmistyötä taloudellisesti, sosiaalisesti ja inhimillisesti kestäväällä tavalla. Nykyinen taloudellinen järjestelmä voi johtaa jopa työvoiman riistoon, kuten marja-alalla on nähty.

Vaikka kotitarviljelyn taustalla on laajasti halu luonnonmukaisempaan tuotantoon ^[4] agroekologisista liikkeistä vain permakulttuuriliike on laajasti ottanut kotitarviljelyn tai ”omavaraistelun” omakseen. Tämä ei liity siihen, etteikö permakulttuuria voisi soveltaa isommassa mittakaavassa, vaan ajatukseen siitä, että meidän kaikkien tulisi pyrkiä edes osittain siirtymään kuluttajista tuottajiksi omien perustarpeidemme tyydyttämisen osalta. Tämä tukisi osaltaan sitä, että ruokaa pystyttäisiin tuottamaan intensiivisesti ja ihmistyövaltaisesti. Mitä useammalla on viljelemisen perustaidot, sitä mahdollisempaa on tarpeen tullen skaalata tämän tyyppistä ruoantuotantoa huoltovarmuuden ja yhteiskunnan resilienssin kannalta merkittävään mittakaavaan. Ruoan omavarainen tuottaminen tuo myös arvostusta ruoan tuotannolle laajemmin ja voi toimia kanavana uusien ammattiviljelijöiden tulolle alalle.

Uusien ammattiviljelijöiden saaminen ei voi enää perustua pääasiassa sukupolvenvaihdoksiin. Maatalouden ja viljelijäväestön ulkopuolelta tuleville on löydettävä tuotannon aloittamiseen rahoitusta ja tukevia rakenteita, jotka eivät edellytä valtavaa velkaantumista ja sen mukanaan tuomaa taloudellista rasitetta ja riskiä. Maksimaalisen tuoton vaatiminen toiminnan alkuvaiheessa rahoittajien toimesta luo aloittaville viljelijöille liikaa paineita ja ajaa kestäättömiin ratkaisuihin, koska lyhytnäköiset kemikaaleihin perustuvat kasvinsuojelu- ja lannoitusmenetelmät toimivat nopeimmin.

Perheviljelmää ei tulisi enää pitää ainoana oikeana maatalon omistajuuspohjana. Myös muita malleja, kuten kumppanuusmaataloutta ja yhteisöviljelyä, toteutettuna eri yhtiömuodoilla tai osuuskuntamalleilla ja erilaisia paikallisyhteisöihin perustuvia ratkaisuja maatalon omistamiseen ja hallintointiin tulisi kehittää ja tukea. Mahdollisuus viljellä maata on perusoikeus, jonka takaamiseksi maanomistus ei saa keskittyä.

Suosituksia

Ymmärrämme, ettei suomalaisen ruokajärjestelmän ja maatalouden täydellinen irtaantuminen fossiilitaloudesta ole tällä hetkellä mahdollinen poliittinen tavoite. Kestävyysmurros voi kuitenkin

muuttua etäisestä tavoitteesta käytännön välttämättömyydeksi yllättävän nopeasti ekologisten keikahduspisteiden ylittyessä tai yhteiskunnallisten kriisien myötä. Siksi permakulttuurisen kestävyysmurroksen elementtejä tulisi sisällyttää tuleviin politiikkatoimiin mahdollisimman paljon. Suosittelemme seuraavia toimenpiteitä:

1. Paikallisten ja alueellisten ruokajärjestelmäinnovaatioiden (mukaan lukien sosiaaliset innovaatiot) tunnistaminen ja tukeminen silloin kun ne pyrkivät aidosti kestävien ja uudistavien agroekologisten systeemien rakentamiseen. Integroituminen paikallisiin resursseihin sekä irtautuminen ulkomaalaisista tuotantopanoksista ja fossiilista polttoaineista tulisi olla keskeisiä päämääriä.
2. Eläintuotantoa tulee ohjata enemmän monivuotisten nurmien, luonnonlaidunten ja perinnebiotooppien laidunnukseen ja pois yksimahaisten tuotannosta. Samalla tuotannon riippuvuutta konetyöstä tulee vähentää.
3. Maatalouden riippuvuutta fossiilitaloudesta tulisi aktiivisesti vähentää. Missään nimessä maataloustuet eivät saa kohdistua keinolannoitteiden, torjunta-aineiden tai fossiilisten polttoaineiden käytön tukemiseen.
4. Ruokajärjestelmän riippuvuutta fossiilitaloudesta tulisi tutkia esimerkiksi simuloimalla öljyn ja maakaasun hinnan kaksinkertaistumisen ja viisinkertaistumisen vaikutusta ruokajärjestelmään.
5. Maatalouspolitiikan ja -tukien rakenteet, jotka tukevat maatalouden erikoistumista, yksikkökokojen kasvamista ja tuotannon alueellista eriytymistä tulisi purkaa.
6. Siirtymistä uudistavaan luomuviljelyyn tulisi tukea.
7. Peltometsäviljelyä ja metsäpuutarhoja tulisi tukea ja poistaa maataloustukien ehdoista näitä vaikeuttavat rajoitukset.
8. Maataloustukia tulisi kohdentaa pienimuotoiseen viljelyyn ja pienten maatilojen aloitustukiin muutenkin kuin sukupolvenvaihdoksen kautta. Maatalouden ulkopuolelta tulisi olla mahdollista siirtyä viljelijäksi.
9. Todellinen ruokaturva edellyttää, että mahdollisimman monella on taidot ja mahdollisuus tuottaa ruokaa, vaikka pienessä mittakaavassa. Siksi kestävää kotitarve- ja omavaraisviljelyä ja siihen liittyvää osaamista tulisi tukea esimerkiksi hankerahoituksilla ja koulutuksella.
10. Paikallisiin olosuhteisiin sopivien kasvien kaupallisen ja ei-kaupallisen siementuotannon esteet tulisi poistaa.
11. Ruoan tuottamisen perusteita on lisättävä peruskoulun opetussuunnitelmaan. Kouluja tulisi kannustaa perustamaan koulupuutarhoja.

-
1. Heikkinen, J., Ketoja, E., Nuutinen, V., & Regina, K. (2013). Declining trend of carbon in Finnish cropland soils in 1974–2009. *Global Change Biology*, 19(5), 1456–1469.↔

2. FAO & Intergovernmental Technical Panel on Soils (ITPS). 2015. *Status of the World's Soil Resources (SWSR) – Main Report*. Food and Agriculture Organization of the United Nations and Intergovernmental Technical Panel on Soils, Rome, Italy.↵
3. Rappe E, Linden L, Koivunen T. Puisto, puutarha ja hyvinvointi. Viherympäristöliiton julkaisu 28. Gummerus, Jyväskylä 2003.↵
4. Koivusilta, L., Vaarno, J., Marttunen, K., Hynynen, A., Nieminen, T., Niemi, J.K., Harjunpää, N., Vuorenmaa, E. ja Mäki, M. 2018. Kotitarveviljely ja hyötyeläimet Suomessa ja kotitarvetuotantoon motivoivat tekijät. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 49/2018. Luonnonvarakeskus, Helsinki. 46 s. ↵

Lisätietoja voivat antaa:

- Erkki Pöytäniemi, yhdistyksen puheenjohtaja, erkki@iso-orvokkiniitty.fi, 050-5505225
- Tanja Airio, yhdistyksen varapuheenjohtaja, tanja@niipala.fi, 045-78756805
- Elisa Ojutkangas, sihteeri, elisa.ojutkangas@gmail.com , 040 5487152

www.permakulttuuri.fi

info@permakulttuuri.fi
